

خواهد داد که بعد از آن آقایان هم در مجلس ملاحظات خود را نیز مینمایند و تصویب میشود و میگذرد .

دکتر علیخان - بنده میخواستم عرض بکنم هیچ نمی دانم این مذاکره برای چه شد و گمان این بود و حالا در کمیسیونها مشغول مذاکره هستند حالا آقای رئیس اظهار میکنند که مجلس رای میدهد با اینکه رجوع شود بکمیسیونها این مذاکرات هیچ لازم نبود بایستی همان روزی که رای دادیم که ماده که راجع به کمیسیون است بآن کمیسیون رجوع شود که حالا گذشته باشد و فقط تعیین عده باقی می ماند و آنهم در نیم ساعت با وزیر یا معاون وزیر تمام میشود .

رئیس - اکثریت مجلس این است که همان بکمیسیونهای داخله و مالبه و عدلیه رجوع شود .

آقای ادیب التجار از معاون وزارت مالبه سئوالی داشتید بفرمائید .

ادیب التجار - چون جناب حاجی آقا در باب بودجه استیضاح دادند سئوالم را مخصوصاً میکنم خواهش میکنم استدعا میکنم سئوال می کنم که بفرمائید بودجه وزارت خانه ها کی بمجلس خواهد آمد و هم بفرمائید که بودجه وزارت خانه ها تا امروز رسیده است یا نرسیده است .

معاون وزارت مالبه - همان قسم که چند روز قبل عرض کردم تا وقتی که بودجه ها از وزارت خانه ها بمجلس نرسد وزارت مالبه هم نمی تواند یک روزی را معین کند که بودجه کی بمجلس می رسد فقط از وزارت خانه ها از معارف مختصر بودجه رسیده است و از سایر وزارتخانهها هنوز نرسیده است .

ادیب التجار - سئوال دیگری داشتم سئوالم از بابت حقوق ارباب حقوق بود که خیلی شکایات از هرجا از هر ولایت که اغلب اینها بی بضاعت و پریشان و فقیر هستند و مخصوصاً از قزوین خیلی در این باب نظلمات رسیده است از معاون مالبه درینخصوص سئوال می کنم چه اقدامی شده است .

معاون - وزارت مالبه تقریباً مطابق تصویب همان بودجه قوی نیل که مجلس در باب ارباب حقوق داده حکم کرده است که برسم علی الحساب تومانی پنج هزار بار ارباب حقوق بدهند تا یک گشایش پیدا شود بقیه را هم بدهند .

معاضد الملک - چند روز قبل بعضی سئوالات از معاون وزارت مالبه کردم یک فقره راجع بود بودجه جواب دادند ولی در سایر فقرات فرمودند چون از سابقه اطلاع ندارم بعد جواب میدهم مجدداً سئوالات خودم را بهیئت رئیس عرض کردم بوزارت مالبه فرستادند حالا آن سئوالات را تجدید می کنم اولاً یکی از این سئوالات این بود که ناموقمی که بودجه از مجلس می گذرد حقوق دوایر دولتی را وزارت از روی چه قاعده می پردازد ثانیاً اگر بعضی از مصارف را که وزارت مالبه امروز می پردازد در موقع گذشتن بودجه اگر مجلس تصویب نکرد مسئولیت این وجوه مصرف شده بعهد کی خواهد بود ثالثاً آیا ممکن بود وزارت مالبه مأموریت وصول مالیات تجدید تریاک و قیاق را در ولایات

بعهد پیشکارها وا گذار کند یاخیر را بمأ دستور - العملی را که وزارت مالبه درخصوص تجدید تریاک و قیاق بمأمورین خود داده است یک صورتی از آن بانجمن های ایالتی و ولایتی داده است که مسبوق باشند از برای نظارت یاخیر ؟

معاون - کلیه مخارجی که وزارت مالبه اجازه میدهد پرداخت آنها را بمخارجات که در قوی نیل مجلس شورای ملی تصویب کرده است مثل حقوق ارباب حقوق یا مخارج ادارات است که مبنای پرداختش همان بودجه هائی است که موقتاً مجلس تصویب کرده است و اضافه هر قدر داده شود مسئولش وزیران وزارتخانه خواهد بود با اضافه هیئت وزراء در باب مأمورین دوایر ثلثه این مأمورین دوایر ثلثه در بعضی از نقاط که ممکن بود یعنی آنجاهائی که می توانستند مأمورین را یکی کنند یکی کردند و در آن مواردی که پیشکارهای مالبه نمیتوانستند اداره نمایند فعلاً مأمور مخصوص فرستاده شده تا وقتی که اطلاعاتشان زیادتر شود بعد رجوع بآنها بشود در باب صورت یک تعرفه نوشته شده است از طرف وزارت مالبه و فرستاده شده است بمجلس مقدس که ملاحظه نمایند بانجمنها بفرستند که انجمنها مطابق تعرفه در عمل مأمورین نظارت نمایند .

معاضد الملک - اولاً در باب حقوق ارباب حقوق که از روی دستور سابق داده خواهد شد این را خوب بود آقای معاون توضیح میدادند که از روی چه قانونی داده خواهد شد تومانی تومانی می دهند یا کسر خواهند کرد و قاعده کلی دارد یا نه در فقره چهارم که فرمودند صورتی از وصول این مالیات تجدید و قیاق بمجلس فرستاده اند این مدتی را که شروع کرده اند باینکار اگر یک صورتی هم میدادند بانجمنهای ولایتی و ایالتی یا این که آن صورت از مجلس می گذشت گمانم اینست که خیلی بهتر بود برای اینکه مأمورین دوایر ولایات از قرارداد پورتنی که میرسد خیلی از حدود خود تمدی می کنند و معلوم نیست از روی چه قاعده این تمدی رامی کنند

معاون وزارت مالبه - در خصوص پرداخت حقوق ارباب حقوق همان طوریکه عرض کردم عجالتاً وزارت مالبه برسم علی الحساب اجازه داده است تومانی پنج هزار داده شود و در خصوص تعرفه مقصود وزارت مالبه آن بود که مجلس تصویب کند و بعد بفرستند بانجمنها و همان طوریکه فرمودید انجمنها هم تقاضا کرده بودند عجالتاً انجمنها هم نظارت می کنند تا قانونی از مجلس مقدس بگذرد .

رئیس - جمعی از آقایان تقاضای جلسه خصوصی کرده اند بنابر این فردا سه فروب مانده یک جلسه خصوصی منعقد خواهد شد

ارباب کیخسرو - رأی گرفته شد چهارشنبه برای مطالب مهم و آنروز مجلس علنی است .

رئیس - بعضی مطالب که میخواهند در جلسه خصوصی مذاکره کنند وقت هم نداریم اگر فردا هم نباشد باید پس فردا خصوصی تشکیل کنیم در هر صورت یکی از این دو روز را قرار میدهم فردا که روز چهارشنبه است یا پس فردا که پنجشنبه است و **کیل التجار** این جلسه خصوصی را کی

تقاضا کرده است .

رئیس - جمعی از آقایان دستور جلسه آتیه همان بقیه شور دیوان محاسبات است .
(مجلس هنگام غروب ختم شد)

جلسه ۱۴۴

صورت مشروح روز پنجشنبه ۱۰ شهر رمضان المبارک ۱۳۲۸

مجلس دو ساعت و نیم قبل از غروب آفتاب در تحت ریاست آقای ذکاء الملک تشکیل شد .
صورت مجلس روز سه شنبه ۸ را آقای معاضد الملک قرائت نمود .

رئیس - در باب صورت مجلس اگر ملا غزالی هست بفرمائید .

فهییم الملک - جزء اشخاصیکه بوقت حاضر نشده اند بنده را نوشته اند خیلی تعجب میکنم بنده قبل از آنی که هیئت رئیس حاضر بشوند در مجلس حاضر بودم .

آقا شیخ مهدی - بنده هم حاضر بودم و حاضر و غائب نویس اسم بنده را در جزء غائبین نوشته است .

دکتر علیخان - در خصوص دیر آمدن اشخاصیکه بوقت حاضر نمیشوند چندین مرتبه مذاکره شده و بالاخره قرار شد در صورت مجلس نوشته شود و باوجود این می بینم که هیچ فایده نبخشیده است برای اینکه می بینم بعضی هاهستند که ابداً سر وقت حاضر نمیشوند بنده میخواهم عرض کنم که ممکن است یک روزی رامعین کنیم که بنشینم و در باب این مطلب یک جزئی که بوقت حاضر شدن و کلاً باشد قرار قطعی بگذاریم و در صورتیکه نتوانیم برای یک همچو مطلب جزئی قرار قطعی بدهیم چطور میتوانیم در کارهای اساسی داخل شویم و بگذاریم الان یکسال است که در این باب مذاکره شده و مخصوصاً بنده در این مدت مکرر در این باب اظهار کرده ام و بجائی نرسیده است و خیلی بد است از برای ما که بعد از یکسال نتوانیم قراری بدهیم که سر وقت حاضر شویم

منتصر السلطان - آقای آقا میرزا داود خان راجع غائبین بی اجازه نوشته اند در صورتیکه بنده اطلاع دارم که مرض کلیه دارند و حالشان خیلی سخت است و از این جهت نمیتوانند حاضر شوند .

(دیگر اظهاری نشده رئیس صورت مجلس را امضاء نمود .)

(آقا میرزا ابراهیم خان راپورت کمیسیون ما را راجع بعده جلسات و اسامی حاضرین و غائبین آنها از قرائت قرائت نمود .)

(۱) کمیسیون قوانین مالبه در این هفته دو جلسه تشکیل شد دوشنبه سه ساعت بغروب شب پنجشنبه دو ساعت از شب گذشته (جلسه اول) غائبین - میرزا اسدالله خان - متین السلطنه - دهخدا - میرزا داود خان مریض .

حاضرین - صدیق حضرت - میرزا مرتضی قلی خان - فهییم الملک - معز الملک - ارباب کیخسرو - محمد هاشم میرزا - ابوالقاسم میرزا - نیر السلطان .
جلسه دویم (غائبین) .
میرزا اسدالله خان - دهخدا - میرزا داود خان و صدیق حضرت مریض .
حاضرین - میرزا مرتضی قلیخان - فهییم الملک

متین السلطنه - عزالمک - نیرالسلطان - محمد هاشم میرزا - ارباب کیخسرو - ابوالقاسم میرزا .
 (۲) کمیسیون بودجه در این هفته فقط یک جلسه تشکیل شد .
 حاضرین - حاج مصدق الممالک - معین الرایا - منتصر السلطان - معتمد التجار - فهیم الملک - آقاسید جلیل .
 غائبین - میرزا اسدالله خان - متین السلطنه - تربیت - دکتر اسمعیل خان - ابوالقاسم میرزا - مؤتمن - الملک - نوبری مرخصی .

(۳) کمیسیون داخله یکشنبه ۶ رمضان تشکیل و بچند فقره تلگراف و عرایض انجمن های ایالتی و ولایتی راجع بتقاضای حقوقی از جهت خراج جاریه و اثنایه و برقراری مقرری در حق اعضاء رسیدگی نموده اینطور صلاح دیده بود که بواسطه ضیق مالیه دولت و یاره ملاحظات دیگر تعیین مقرری در حق اعضاء انجمن هامسکوت عنه بماند و در خصوص خراج جاریه و اثنایه آنرا وزارت داخله تحقیقات نموده هر جارا بمقتضای آن محل منظور و در جزء بودجه خود بمجلس مقدس پیشنهاد نماید .

رئیس - حالا در اینخصوص مذاکره نمی کنیم باید طبع و توزیع شود تا در جلسات آتی مطرح مذاکره شود .

نیز استیضاح نامه ذیل را که از طرف آقای حاج آقاوشته شده بود قرائت نمود خدمت حضرت . . . رئیس دام اقباله .

این بنده در باب بیجک کمپانی فارس از وزارت خارجه استیضاح دارم به ایشان ابلاغ فرمایند چون مطلب خیلی مهم و خوف اغتشاش فارس است زود وقت جواب رامعین کند وهمچنین در باب اقدامات عملی روسها در باب اتومبیل وغیره گفتگو خواهد شد شروع بشور در بقیه قانون دیوان محاسبات گردید .

ماده (۳۱) راجع باینکه دیوان محاسبات رفع اختلافات و تظلمات ارباب و ظایف را می نماید قرائت شد .

آقای مؤتمن الملک پیشنهاد نمود ماده سی و یکم پیشنهاد وزیر که مطابق است باماده ۲۷ کمیسیون زیادی است زیرا که تشخیص وظایف راجع بشخص وزیر مالیه است در ماده سی و دویم وسیم شور شده پیشنهادی نشد .

در ماده ۳۴ راجع بترتیب رسیدگی دیوان محاسبات باسناد واحکامی که باو پیشنهاد می شود .
 آقای مؤتمن الملک پیشنهاد نمود بالحق لفظ « دلائل » و حذف کلمه « مذاکرات » وجمله « به مجلس شورای ملی پیشنهاد کند » در مواد (۳۵) و ۳۶ [۳۷] بعمل آمده پیشنهاد نشد .

در این موقع آقای رئیس تشریف برده و آقای ممتاز الملک نایب رئیس دوم بمقام ریاست جلوس نمود در ماده (۳۸) راجع بترتیب تسلیم دیوان محاسبات است صورت موادی را که بقید احتیاط ثبت کرده آقای مؤتمن الملک پیشنهاد نمود باتبدیل جمله [در موقع تسلیم محاسبات] بجمله [در ابتدای هر سال] وجمله (هیئت رئیس به مجلس شورای ملی) ماده (۳۹) و (۴۰) مطرح شور شده پیشنهادی نشد در ماده (۴۱) راجع بقوانین واحکامی که موجب ازدیاد مخارج باشد آقای مؤتمن الملک پیشنهاد نمود این

ماده بکلی از پیشنهاد وزیر حذف شود .
 در ماده (۴۲) مذاکرات شده در ضمن شور در ماده (۴۳) راجع بتفتیش دیوان محاسبات در مخارج دولتی آقای مؤتمن الملک پیشنهاد نمود دیوان محاسبات چه مستقیماً و چه بتوسط مأمورین باوصالی که ممکن است در ولایات داشته باشد در مخارج دولتی تفتیشات ممکن است داشته باشد ترتیب تفتیش را قانون معین می نماید در ماده (۴۴) نیز راجع به مراقبت دیوان محاسبات در عدم تجاوز مخارج از بودجه های مصوبه پیشنهاد نمود .

دیوان محاسبات مراقبت خواهد نمود که مخارج از بودجه مصوبه تجاوز ننماید وانتقالات غیرقانونی بعمل نیاید و تادیه وجوه بر وفق ترتیبات ونظامات مقرر باشد در ماده (۴۵) و (۴۶) پیشنهادی نشده در ضمن شور در ماده (۴۷) راجع به تقدیم راپورتهای مفتشین و کار گزاران دولتی بدیوان محاسبات آقای مؤتمن الملک پیشنهاد نمود در راپورتهای مفتشین وسایر کار گزاران دولتی که مامور رسیدگی حساب هستند و راپورتهای ادارات که حاوی مخارج ادارات و حاکی قسمت عمل آنهاست بدیوان محاسبات داده خواهد شد .

در ماده (۴۸) نیز راجع بیک قسمت ورود و صدور اموال واجناس دیوانی و وضع و ترتیب انبارها و مخزنهای دولتی آقای مؤتمن الملک پیشنهاد نمود راپورتهاییکه راجع بواردات و صادرات و محتویات و تفتیشات انبارها و مخازن دولتی است و راپورتهایی که راجع بتمام عملیات نقدی و جنسی صاحبان نقدی و جنسی بدیوان محاسبات تسلیم می شود مواد (۴۹) و (۵۰) و (۵۱) و (۵۲) و (۵۳) و (۵۴) و (۵۵) هر کدام جداگانه قرائت و مطرح شور گردید .

نایب رئیس - امروز دیگر جلسه را ختم میکنیم دستور جلسه بقیه دیوان محاسبات است [نایب رئیس حرکت کرد و مجلس مقارن فرود آفتاب ختم شد]

جلسه ۱۴۳

صورت مشروح روز شنبه ۱۲

رمضان المبارک ۱۳۲۸

مجلس سه ساعت و ربع کم قبل از غروب آفتاب در تحت ریاست آقای ذکاء الملک تشکیل شد صورت مجلس روز پنجشنبه ۱۰ را آقای معاضد الملک قرائت نمود .

رئیس - در باب صورت مجلس اگر ملاحظاتی هست بفرمائید .

حسنعلی خان - بنده را جزء غائبین بی اجازه نوشته اند و حال اینکه روز چهارشنبه یک چیزی خدمت آقای رئیس عرض کردم که بواسطه کار مهمی که داشتم نمیتوانستم بیایم .

بهجت - در روز پنجشنبه دو مطلب واقع شد که در صورت مجلس هیچ نوشته نشده است یکی اینکه درین جلسه آقای رئیس و عده از نمایندگان تشریف بردند که بعد در روزنامه استقلال دیدیم که رفتند خدمت آقای نایب السلطنه و ندانستیم برای

چیست و آن واسطه هم مجلس از رسمیت خارج شد و مجبور شدیم مجلس را پیش از وقت ختم کنیم مطلب ثانی اینکه آقای حاج شیخعلی درین شور در قانون دیوان محاسبات اخطار قانونی کردند که عده برای مذاکرات کافی نیست آقای نایب رئیس فرمودند که در موقع شروع بمذاکره باید کافی باشد بعد اگر کمتر هم شد ضرری ندارد و این دو مطلب هیچ در آنجا قید نشده است واستدعا میکنم که رفتن آن عده را خدمت آقای نایب السلطنه بفرمائید که رسمیت بود یاخیر

رئیس - اینکه فرمودید وقتی نمایندگان بیرون میروند مجلس از رسمیت خارج میشود گمان میکنم صحیح باشد زیرا وقتی که نایب رئیس بجای رئیس بنشینند مجلس از رسمیت خارج نمیشود

آقا سید حسین اردبیلی - روز پنجشنبه راپورت کمیسیونها که خوانده میشد راپورت کمیسیون مبتکرات هم تقدیم شد و در جزء راپورتها خوانده نشد .

رئیس - آن راپورتی نبود که خوانده شود بنا بود که هر هفته یک مرتبه در مجلس قرائت شود راپورتی بود که راجع بانعقاد کمیسیونها و حضور و غیاب اعضاء آنها باشد ولی وقتیکه یک راپورتی که راجع بکار کمیسیون باشد آن جزء این مسئله نیست یک راپورتی از کمیسیون مبتکرات داده شد که جزء این مسئله نبود و بنا شد طبع و توزیع شود که بعد در مجلس قرائت شود

حاج آقا - بنده بیان مطلبی را که آقای بهجت فرمودند میخواهم عرض کنم و چون مطلب راجع بفارس بوده است خواهش می کنم بفرمائید که بسمت رسمیت بوده است یاخیر

رئیس - بعد از صورت مجلس عرض میکنم حاج سید ابراهیم - در خصوص استیضاح آقای حاج آقا در استیضاح نامه لفظ (بیجک) نوشته شده بود و در اینجا (بلیط) نوشته شده است خوب است تغییر داده شود و بلیط نوشته شود و در باب حضور و غیاب رئیس صحیح است که با بودن نایب رئیس مجلس ختم نمیشود ولی در صورت مجلس باید قید شود که در فلان وقت رئیس خارج شد و نایب رئیس بجای ایشان نشست

کاشف - بقیه استیضاح آقای آقا سید حسین از وزیر عدلیه در جزء دستور جلسات گذشته بود در این دستور ذکر نشده استدعا می کنم در جزء دستور بیاید که مطلب نیمه کاره مانده و نتیجه از آن گرفته شود

رئیس - جزء دستور هست لازم بذکر نیست هر روزی که وزیر حاضر شد تمام می شود [دیگر اظهاری نشده رئیس صورت مجلس را امضاء نمود]

رئیس - در مسئله آقای نایب السلطنه که اظهار فرمودید آقای نایب السلطنه دیر روز برای من بی مقام داده بودند که شما با یکی دوفراز نمایندگان بیایید مرا به بنیاد تعیین موضوع را هم فرموده بودند بنده سشوال کردم که بسمت رسمیت از طرف مجلس بیاییم یا این که هم منظور فرموده بودند خود